

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آینه معرفت
(نشریه علمی فلسفه و کلام اسلامی)
سال بیستم، شماره ۶۲ / بهار ۱۳۹۹

صاحب امتیاز:
دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده الهیات و ادیان

مدیر مسئول:
دکتر حسن سعیدی

سر دبیر:
دکتر محمدعلی شیخ

مدیر داخلی:
دکتر زکریا بهارنژاد

اعضای هیئت تحریریه به ترتیب الفبا:

دکتر محمد ابراهیمی ورکیانی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر سیدعلی اکبر افجه‌ای (استاد دانشگاه علامه طباطبایی)، دکتر رضا اکبریان (استاد دانشگاه تربیت مدرس)، دکتر محسن جوادی (استاد دانشگاه قم)، آیت الله دکتر سیدحسن سعادت مصطفوی (دانشیار دانشگاه امام صادق)، دکتر حسن سعیدی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر محمدعلی شیخ (استاد دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر منوچهر صانعی (استاد دانشگاه شهید بهشتی) دکتر قربان علمی (دانشیار دانشگاه تهران)

همکاران علمی این شماره به ترتیب الفبا:

دکتر محمد ابراهیمی ورکیانی، دکتر مسعود اسمعیلی، دکتر زکریا بهارنژاد، دکتر مهناز توکلی، دکتر محسن جاهد، دکتر مسعود حاجی ربیع، دکتر عین‌اله خادمی، دکتر نگار ذیلابی، دکتر حسن سعیدی، دکتر عبداله صلواتی، دکتر غلامحسین عمادزاده، دکتر ابراهیم نوئی

مترجم چکیده‌ها:
دکتر محمد رضا عنانی سراب

ویراستار:
فروغ کاظمی

صفحه آرا:
مریم میرزایی

کارشناس:
حسین مقیسه (صادقی)

نشانی: تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده الهیات و ادیان، دفتر نشریه کد پستی: ۱۹۸۳۹۶۹۴۱۱

www.scj.sbu.ac.ir
E-Mail: ayenehmarefat@sbu.ac.ir

تلفکس: ۲۲۴۳۱۷۸۵ تلفن: ۲۹۹۰۵۶۹۴
چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه شهید بهشتی

در تاریخ ۹۱/۱۰/۲۵ طی نامه ۲۰۵۱۳۹/۳/۱۸ رتبه علمی پژوهشی نشریه آینه معرفت توسط کمیسیون نشریات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری تمدید اعتبار شده است.

دسترسی به مقالات این نشریه آزاد است.

نشریه علمی آینه معرفت در سایت زیر به طور تمام متن قابل بازیابی است:

www.ISC.gov.ir
www.SCJ.sbu.ac.ir
www.Magiran.com

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام
پایگاه نشر دانش (پند)
بانک اطلاعات نشریات کشور (مگیران)

شروع انتشار: زمستان ۱۳۸۲

سال نشر: ۱۳۹۹

قیمت تک شماره: ۲۵۰۰۰ تومان

توجه: مسئولیت مطالب و نظریات مطرح شده در مقاله‌های این نشریه علمی بر عهده نویسندگان آن است و چاپ آنها به معنای تأیید آنها نیست.

۱. راهنمای نگارش مقالات

- مشخصات نویسنده: نام و نام خانوادگی، مرتبه علمی و سازمان متبوع صاحب اثر (مؤلف / مترجم)، نشانی دقیق پستی و الکترونیکی و تلفن تماس در پایان مقاله آورده شود.
- تصمیم گیری در مورد چاپ مقاله‌ها توسط هیئت تحریریه و دو داور متخصص در بازه زمانی ۵ ماه صورت می‌پذیرد.
- مقاله در نشریه دیگر چاپ نشده یا همزمان برای سایر مجلات ارسال نشده باشد.
- در مقاله‌هایی که بیش از یک مؤلف دارد باید نویسنده مسئول مشخص شود و مقاله‌های دانشجویان در مقطع تحصیلات تکمیلی با معرفی استاد راهنما برای داوری ارسال خواهد شد.
- مسئولیت مطالب مندرج در مقاله‌ها بر عهده نویسنده (یا نویسندگان) است.

۲. ساختار مقاله و روش نوشتن آن

- عنوان مقاله ناظر بر موضوع تحقیق، کوتاه و رسا باشد.
- چکیده؛ حدود ۲۰۰-۱۵۰ کلمه به زبان فارسی و انگلیسی نوشته شود و دربردارنده شرح کوتاه و جامع محتوای نوشتار باشد، شامل: بیان مسئله؛ هدف؛ ماهیت پژوهش و نتیجه باشد.
- مقاله‌های ارسالی مرتبط با زمینه‌های تخصصی فلسفه و کلام اسلامی به زبان فارسی، پذیرفته می‌شود.
- مقاله‌ها در کادر مشخص شده مجله (راست، چپ و پایین ۴/۵ سانتیمتر و بالا ۶ سانتیمتر) و قلم زر ۱۳، حداکثر ۲۵ صفحه - تنظیم شود.
- دریافت مقاله فقط از طریق سامانه پند، سامانه مدیریت نشر به آدرس www.scj.sbu.ac.ir امکان پذیر است.

۳. فهرست منابع و مأخذ

کتاب: نام خانوادگی، نام (نویسنده)، عنوان کتاب، شماره جلد، نام مترجم یا مصحح و غیره، محل نشر، نام ناشر، سال نشر.

مقاله:

الف) چاپ شده در مجموعه یا دایرةالمعارف :

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، عنوان مجموعه یا دایرةالمعارف، اهتمام کننده، محل نشر، نام ناشر، سال نشر، صفحه‌ها.

ب) چاپ شده در مجلات:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام مجله، دوره یا جلد، شماره (فصل / ماه و سال)، صفحه‌ها.

ج) چاپ شده در روزنامه:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام روزنامه، شماره (روز و ماه و سال)، صفحه.

پایان نامه و منابع الکترونیکی: نام خانوادگی، نام، نام مقاله، آدرس اینترنتی، تاریخ

از نویسندگان محترم تقاضا می‌شود از ارسال مقالاتی که مطابق شیوه‌نامه نیست، خودداری فرمایند؛ صرفاً مقالاتی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند که مطابق شیوه‌نامه نگاشته شده باشند.

فهرست مطالب

۷	مقایسه تقسیم عوالم هستی از منظر علامه طباطبایی و عرفان اسلامی محمد رضا خانی - ابراهیم خانی
۸	تحلیل گرایش‌های فلسفی حکیم سبزواری پیرامون چگونگی پیدایش کثیر از واحد (نظام فیض) عین الله خادمی
۹	مبانی جهان‌شناختی رمزپردازی در حکمت متعالیه صدرایی، احمد رضا هنری
۱۰	بررسی منشأ تعین اختیار در اعیان ثابت، مسعود حاجی ربیع - محمد حسن مهدی پور
۱۱	انحصار علم تأویل اعلی در امیرالمؤمنین علی (ع) از منظر عرفان اسلامی، مسعود اسمعیلی
۱۲	بررسی تطبیقی صفات خبری از دیدگاه علامه جوادی آملی و قاضی عبدالجبار معتزلی مریم رستگار، محمد علی اخویان، علی پیرهادی
۱۳	مبانی معرفت‌شناختی تمدن نوین اسلامی با تکیه بر کتاب اصول کافی علی قاسمی، هادی کاظم زاده

*Division of Worlds of Existence from the Viewpoint of Allamah Tabatabai and Islamic 14
Mysticism, Mohammad reza khani, Ebrahim khani*

*Analysis of Philosophical Tendencies of Hakim Sabzevari on How Diversity 15
Originated from the Unified Being, Einollah Khademi*

*The Cosmological Foundations of Symbolism in Sadra's Transcendent Wisdom 16
Ahmad Reza Honari*

*A Survey of Origins of Optional Determination of Concrete Entity, Masoud Hajrabi 17
Mohammad Hasan Mehdipour*

*Amir al-Muminin Ali's (a. s.) Monopoly of Supreme Esoteric Interpretation from 18
the Perspective of Islamic Mysticism, Masoud Esmaeily*

*A Comparative Study of Textual Attributes from the Perspective of Allameh Javadi 19
Amoli and Qazi Abdoljabbar Mo'tazeli, Maryam Rastegar- Mohammad Ali Akhavian
Ali Pirhadi*

*The Epistemological Foundations of Modern Islamic Civilization Based on 21
Usul Alkafi, Ali Ghasemi - Hadi Kazemzadeh*

نشریه علمی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۹

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۲۸۴۹۷
صفحات: ۲۰-۱

مقایسه تقسیم عوالم هستی از منظر علامه طباطبایی و عرفان اسلامی

محمد رضا خانی*
ابراهیم خانی**

چکیده

علامه طباطبایی با تمسک به آیاتی از قرآن کریم به تشریح دوگانه‌ای هستی‌شناسانه در تقسیم عوالم با عنوان دوگانه امر و خلق می‌پردازند. از منظر ایشان عالم خلق، همان عالم ماده است و عالم امر که باطن عالم ماده است شامل عالم مثال و عالم عقل می‌شود. از سوی دیگر در عرفان اسلامی دوگانه‌ای با عنوان جهت حقی و جهت خلقی مطرح است که مشابهت قابل توجهی با دوگانه امر و خلق در قرآن دارد و در آن از حیثیت غیراستقلالی و عین‌الربطی ظهورات ذات الهی، تعبیر به «جهت حقی» و از انتساب وجود به موجودات عوالم سه گانه (عقل، مثال و ماده) تعبیر به «جهت خلقی» می‌شود. در عین حال تفاوت‌هایی در تقسیم عوالم از منظر علامه طباطبایی و عرفان اسلامی وجود دارد؛ زیرا طبق دوگانه امر و خلق در بیان علامه طباطبایی، عالم مثال و عالم عقل از عوالم امری محسوب می‌شوند ولی طبق دوگانه جهت حقی و خلقی در عرفان اسلامی، این دو عالم از عوالم خلقی هستند. حال در این مقاله تلاش شده است پس از تشریح تفصیلی دوگانه قرآنی امر و خلق و دوگانه عرفانی جهت حقی و جهت خلقی نشان داده شود که به‌رغم تفاوت ظاهری در تقسیم عوالم طبق این دو نظر، تفاوتی بنیادین میان آنها نیست و می‌توان با تکیه بر ابزار مفهومی جدیدی که در هر دو نظام فکری مستتر است ولی به آن تصریح نشده است یعنی مفهوم «غلبه جهت حقی» و «غلبه جهت خلقی» دستاوردها و دقت‌های هستی‌شناسانه هر دو نظریه را به طور توأمان با یکدیگر محل توجه قرار داد.

کلیدواژه‌ها: عالم خلق، عالم امر، عالم اسماء، جهت خلقی، جهت حقی، عوالم هستی، علامه طباطبایی، عرفان اسلامی.

u.khany@yahoo.com
u.khany68@gmail.com

* قرآن پژوه سطح ۴ مرکز تخصصی تفسیر و علوم قرآن حوزه علمی قم (نویسنده مسئول)
** عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)
تاریخ دریافت: ۹۸/۲/۲۳ تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۲/۲۴

نشریه علمی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۹

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۳۰۶۸۵
صفحات: ۲۱-۵۰

تحلیل گرایش‌های فلسفی حکیم سبزواری پیرامون چگونگی پیدایش کثیر از واحد (نظام فیض)

عین الله خادمی *

چکیده

از نظر حاجی افاضه آن است که از فیاض، فیض صادر شود و از او چیزی کاسته نشود و در قوس صعود چیزی به او افزوده نشود. او ایجاد را به دو قسم - حقیقی و مصدری - تقسیم کرده و ایجاد حقیقی را وجود منبسط معرفی کرده است و در تبیین مشایی بسان حکیمان مشایی میان نظریه عقول و هیأت بطلمیوس ارتباط برقرار کرده و بر این باور است که از عقل اول تا عقل نهم، هر کدام یک فلک ایجاد کرده و عقل دهم فلکی ندارد، اما مدبر موجودات زمینی است و بسان این حکیمان از عوالم لاهوت، جبروت، ملکوت و ناسوت سخن می‌گوید. او در تبیین اشراقی از ارباب انواع و نور سخن می‌گوید. ملاهادی در تبیین صدرایی از حدیث حضرت علی (ع) پیرامون ماهیت عقل استفاده می‌کند و هم مانند ملاصدرا در صدد جمع آراء درباره صادر اول بودن عقل یا وجود منبسط است. او در تبیین مشایی - اشراقی و اشراقی - صدرایی، به صورت ترکیبی از عناصر مشایی، اشراقی و صدرایی بهره گرفته است.

کلیدواژه‌ها: حاجی، کثیر، واحد، فیض، مشایی، اشراقی، صدرایی.

* دکتری الهیات - فلسفه و حکمت اسلامی - دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی (نویسنده مسئول) e_khademi@ymail.com

نشریه علمی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۹

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۲۹۹۸۲
صفحات: ۵۱-۷۰

مبانی جهان‌شناختی رمزپردازی در حکمت متعالیه صدرایی

احمدرضا هنری*

چکیده

رمزپردازی شیوه‌ای برای انتقال معانی است که در حوزه‌های مختلفی مانند حکمت و هنرهای سنتی کاربرد داشته و در عرصه فرهنگ و تمدن اسلامی نیز دارای سابقه است. سه‌روردی و عرفا از رمزپردازی به شکل گسترده‌ای استفاده کرده‌اند. از آنجا که حکمت متعالیه یکی از مهم‌ترین مکاتب حکمی در حکمت اسلامی است این مسئله قابل تأمل است که در حوزه جهان‌شناسی کدامیک از مبانی این حکمت با رمزپردازی تناسب داشته و می‌تواند به عنوان پشتیبان نظری آن قرار گیرد؟ مبانی جهان‌شناسی حکمت متعالیه به دلیل بهره‌مندی از نگاه وجودی، با مسئله رمزپردازی کاملاً سازگار و متناسب است. از این میان می‌توان به مبانی‌ای هم‌چون مثل افلاطونی، تطابق عوالم، عالم مثال و حرکت جوهری اشاره کرد که هر یک به نحوی مبین رمزپردازی است؛ لذا مبانی جهان‌شناسانه حکمت متعالیه چارچوبی را فراهم می‌نمایند که بر اساس آن رمزپردازی دارای بنیانی عقلانی خواهد بود و همچنین معیاری را برای ارزیابی رمزپردازی‌های صحیح و عقلانی در اختیار قرار می‌دهد. در این مقاله برای دستیابی به مطلوب از روش توصیفی تحلیلی استفاده شده است.

کلیدواژه‌ها: حکمت متعالیه، مبانی جهان‌شناسی، رمز، رمزپردازی.

*دانش‌آموخته دکتری حکمت متعالیه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی (نویسنده مسئول) honari.ar@gmail.com

نشریه علمی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۹

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۲۸۳۹۰
صفحات: ۷۱-۹۰

بررسی منشأ تعیین اختیار در اعیان ثابت

مسعود حاجی ربیع*
محمدحسن مهدی پور**

چکیده

تحلیلی که عرفا از نحوه تکون و شاکله‌بندی اعیان ثابت در تعینات حقی ارانته می‌کنند یا قابلیت تعیین اختیاری حقیقت اختیار در اعیان ثابت را دارد یا نه؟ غالب عرفا معتقدند که اعیان ثابت موجودات مختار، تمام استعدادهای ثبوت یافته مخصوص به خود را در مرتبه علم ذاتی حق تعالی، از ازل الی الابد به صورت ذاتی، لایتغیر و ثبوتی دارا بوده و حقیقت اختیار در اعیان ثابت موجودات مختار، جزء شئون ذاتی اقتضائات اعیان ثابت است، طبق قاعده "الذاتی لا یعلل"، اختیار در اعیان ثابت تعیین ساز و منشأ بردار نیست. این نظریه مستلزم جبرگرایی است. در این مقاله با نقد نگاه تک ساحتی (حیثیت تقیدیه نقادی) به شکل گیری اقتضائات ذاتی اعیان ثابت، با روش تحلیلی عقلی و با استمداد از مبانی دینی، در صدد اثبات این نظریه هستیم که اقتضائات ثبوت یافته در اعیان ثابت که بر اساس ترتب علی و معلولی عرفانی (حیثیت تعلیلیه اندراجی) در اثر فرایند امتزاج اسماء ایجاد شده، فاعل علمی در این فرایند، تناکح و تعیین اسماء ثلاثه علم و قدرت و اراده حق تعالی بر اساس میزان پذیرش استعدادهای ثبوت یافته در اعیان ثابت خواهد بود و ثمره این تحلیل انطباق با نظریه امر بین الامرین است.

کلیدواژه‌ها: منشأ اختیار، علم ذاتی حق تعالی، نکاح اسماء، اعیان ثابت، اقتضاء و استعداد.

m_hajrabi@sbu.ac.ir
mohammadhasan4359@gmail.com

* عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی (نویسنده مسئول)
** دانشجوی دکتری دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ دریافت: ۹۸/۱/۲۶ تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۱/۲۶

انحصار علم تأویل اعلی در امیرالمؤمنین علی (ع) از منظر عرفان اسلامی

مسعود اسمعیلی*

چکیده

در عرفان اسلامی علم تأویل اعلی و نهایی قرآن کریم، از طریق وصایت وجودی از جانب رسول اکرم (ص)، در اختیار امیرالمؤمنین حضرت علی (ع) قرار دارد و چون ایشان تنها باب علم رسول (ص) است، دیگران هم اگر از این علم تأویل بهره می‌برند، به تبع و به‌وراثت از ایشان است و ممکن نیست کسی به‌طور مستقل و بدون بهره‌گیری از وی، چنین علمی را دارا شود یا هم‌رتبه ایشان در این علم گردد، لذا این مرتبه از تأویل در انحصار علی (ع) خواهد بود. تأویل در مراتب نهایی، تنها به نحو شهودی و در مرتبه ولایت و توسط ولی ممکن است و تنها شامل دین نیست، امور هستی‌شناسانه را نیز در بر می‌گیرد و تأویل نهایی قرآن کریم به عنوان تجلی کلامی جامع، ایصال به بالاترین مقام اطلاقی است. همچنین تأویل امری تشکیکی است و به وزان درجات آن، درجاتی از تأویل‌گران وجود دارد و عالی‌ترین درجه تأویل، در اختیار عالی‌ترین انسان کامل است. گزارش و توصیف بیان عارفان در این خصوص، بر محور تائیه ابن‌فارض و بیت مشهور آن (و أوضح بالتأویل ما کان مشکلاً/ علی بعلم ناله بالوصیة) می‌چرخد. در این مقاله با بیاناتی از ابن‌فارض، فرغانی، کاشانی، قیصری و صائِن‌الدین ترکه در ابتدا به گزارش و تحلیل بیان عارفان در این خصوص پرداخته شده و سپس دو نمونه از مهم‌ترین استدلال‌های عرفانی براین مطلب از طریق دو مفهوم قرابت (قرب وجودی حضرت علی (ع) نسبت به رسول اکرم (ص)) و خلافت ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: علم تأویل، تأویل اعلی، وصایت وجودی، قرابت وجودی، خلافت، اعتدال مزاج.

نشریه علمی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۹

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University
کد مقاله، ۳۱۲۲۳
صفحات، ۱۱۱-۱۳۲

بررسی تطبیقی صفات خبری از دیدگاه علامه جوادی آملی و قاضی عبدالجبار معتزلی

مریم رستگار*
محمدعلی اخویان**
علی پیرهادی***

چکیده

صفات خبری پر دامنه‌ترین بحث صفات الهی است که ضرورت تبیین و تصویر صحیح آن، غور در دیدگاه‌ها و بررسی تطبیقی آراء متفکران را می‌طلبد، در این راستا، پژوهش پیش رو با روش توصیفی تحلیلی، به تطبیق آراء دو اندیشمند کلامی امامیه و معتزله؛ علامه جوادی آملی و قاضی عبدالجبار معتزلی پرداخته است که پس از مروری کوتاه بر دیدگاه‌های مشهور، به مقایسه آن پرداخته است که وجه اشتراک آنان در مبانی‌ای چون؛ عینیت ذات و صفات، نظریه تنزیه، تنافی صفات انسان‌گونه با تجرد ذات خداوند، تأویل این صفات، عدم اعتقاد به تجسیم خداوند و بهره‌گیری از منهج واحدی چون تأویل، مجاز و لغت در رفع اشکال و توجیه صفات خبری است که به نتیجه واحد می‌انجامد و وجه اختلاف، در کمیت ابزار و کیفیت تبیین است که عبدالجبار در مسأله صفات خبری با نگاه "پاسخ به شبهه" و "رفع تعارض" با تکیه بر عقل؛ به عنوان محور و از نظر رتبی، اولین منبع معرفتی، به تبیین آن می‌پردازد در حالی که علامه جوادی با سیستمی اعتقادی، که در آن، عقل به عنوان یکی از منابع معرفتی، مستفاد از معارف و هدایت عقل معصومان به تأویل آیات صفات خبری می‌پردازد و با حذف لوازم، در پی دستیابی اصل معنا، معنای نهایی و جای کلام الهی در آیات، با در نظر گرفتن تمام قرائن، از جمله آیات تنزیه و مسائل عقلی است که به همراه بیان عرفانی به تبیین صفات خبری پرداخته که دارای عمق و کیفیت قابل تأملی است.

کلیدواژه‌ها: صفات خبری، امامیه، معتزله، جوادی آملی، عبدالجبار.

rastgar147@gmail.com
ma_akhaviyan@yahoo.com
pirhadi23@gmail.com

* دانشجوی دکتری مدرسی معارف اسلامی دانشگاه قم
** عضو هیئت علمی دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه قم (نویسنده مسئول)
*** دکتری مدرسی معارف اسلامی دانشگاه علامه طباطبائی
تاریخ دریافت: ۹۸/۲/۲۱ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱/۲۷

نشریه علمی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۹

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۲۹۷۶۶
صفحات: ۱۵۲-۱۳۳

مبانی معرفت‌شناختی تمدن نوین اسلامی با تکیه بر کتاب اصول کافی

علی قاسمی*
هادی کاظم زاده**

چکیده

تمدن اسلامی بر بنیان‌های نظری متعددی از قبیل هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، جامعه‌شناختی و ارزش‌شناختی استوار است. یکی از مهم‌ترین بنیان‌های نظری این تمدن، بنیان‌های معرفت‌شناختی است که ارتباط تنگاتنگی با نوع الگوی تمدنی در جامعه پیدا می‌کند. از آنجاکه رسیدن به یک الگوی تمدنی از اهمیت اساسی برخوردار است، فهم و تبیین این بنیان‌ها نیز دارای اهمیت است. در مقاله حاضر، بر این اساس تلاش شده با الگوی روشی متن و زمینه محوری به تبیین دو بنیان مهم عقل‌گرایی و شمول‌گرایی پرداخته شود که در نتیجه درآمدی بر تبیین الگوی تمدنی نوین اسلامی خواهد بود. از آنجاکه انجام این مهم مستلزم مراجعه به متون دینی است. در این مقاله با چنین روشی به تبیین مهم‌ترین بنیان‌های نظری معرفت‌شناختی تمدن نوین اسلامی با تأکید بر کتاب اصول کافی پرداخته شد.

کلیدواژه‌ها: مبانی دینی، معرفت‌شناسی، تمدن‌سازی، تمدن نوین اسلامی.

A_qasemi@sbu.ac.ir
Hadi.kazemzadeh@chmail.ir

* عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی (نویسنده مسئول)
** دانشجوی دکتری مدرسی معارف اسلامی دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ دریافت: ۹۸/۴/۱۶ تاریخ پذیرش: ۹۸/۹/۱۷

Division of Worlds of Existence from the Viewpoint of Allamah Tabatabai and Islamic Mysticism

Mohammad reza khani *

Ebrahim khani **

Abstract

Drawing on Quranic verses, Allameh Tabatabai delineates an ontological dichotomy of the division of worlds called command and creation. From his viewpoint, the world of creation is synonymous with the material world, while the world of command which is the inner essence of the material world includes both the world of archetypes and the world of intellect. On the other hand, in Islamic mysticism, there is a dichotomy between the aspect of lordship and the aspect of creation which is very close to the dichotomy between command and creation. In this dichotomy, the independent and relational manifestations of the divine essence are interpreted as the lordship aspect and the trichotomy of worlds (intellect, archetype and material) as the creation aspect. The present paper starts with a detailed explanation of the Quranic dichotomy between command and creation on the one hand and the mystical dichotomy between the lordship aspect and the creation aspect on the other. The paper then concludes that despite the apparent difference between the two dichotomies they are not fundamentally different. Employing the new conceptual tools which are implicit in these thought systems, that is, the dominance of lordship aspect and the dominance of creation aspect we can consider the ontology of both systems simultaneously.

Key Terms: *world of creation, world of command, world of divine attributes, aspect of creation, aspect of lordship, world of existence, Allamah Tabatabai, Islamic mysticism.*

* Qom University

u.khany@yahoo.com

* Imam Sadiq University

u.khany68@gmail.com

Analysis of Philosophical Tendencies of Hakim Sabzevari on How Diversity Originated from the Unified Being

Einollah Khademi*

Abstract

The present paper aims to analyze Mulla Hadi's philosophical tendencies on the system of effusion. According to Haji, effusion is considered as emanation of something from God so that nothing is deducted from Him and nothing is added to Him in the ascent. He divides creation into two types of real and agentive. He introduces real creation as an expanded existence. In peripatetic terms, like peripatetic philosophers, he makes a connection between the theory of intellects and the Ptolemaic system. He believes that each intellect from the first up to the ninth has created a constellation but the tenth intellect does not have a constellation. It is the sustainer of earthly beings. Like peripatetic philosophers, he refers to the worlds of Lahout, Jabrut, Malakut and Nasut. In explaining illumination, he refers to archetypes and light. In his Sadra'i explanation, Mullah Hadi uses an anecdote (hadith) from Imam Ali (a. s.) on the nature of reason, and like Mulla Sadra, he seeks to collect the views on the first emanation of intellect or the expanded existence. In explaining Mashaei-Ishraqi (peripatetic-illuminative) and Ishraqi-Sadra'i, (illuminative-ranscendental) he uses a combination of Masha'i-Ishraqi and Sadra'i elements.

Key Terms: *Haji, Multiple, one, Effusion, Peripatetic, Illuminative, Sadra`i.*

* Shahid Rajai University

e_khademi@ymail.com

Reception date: 98/6/17

Acceptance date: 98/12/12

The Cosmological Foundations of Symbolism in Sadra's Transcendent Wisdom

Ahmad Reza Honari*

Abstract

Symbolism is a method of expressing meaning that has been used in various fields such as wisdom and traditional arts and has a history in Islamic culture and civilization. Suhrawardi and the mystics have used symbolism extensively. Since transcendental wisdom is one of the most important schools in Islamic wisdom, it is worth considering which of the foundations of this wisdom in the field of cosmology is compatible with symbolism and can be considered as its theoretical support. Due to its existential view, the cosmological foundations of transcendental wisdom are quite consistent with symbolism. Its cosmological foundations include fundamentals such as Platonic ideas, the adaptation of the worlds, the imaginal world, and the substantial motion, each of which, in some way, represents symbolism. Therefore, the cosmological foundations of transcendental wisdom provide a framework on which symbolism will have a rational basis. It also provides a criterion to evaluate symbolism's accuracy and rationality. The present paper has adopted a descriptive-analytical method to achieve its goal.

KeyTerms: *Transcendental wisdom, Cosmological Fundamentals, Symbolism, Allegory.*

* Institute for Humanities and Cultural studies honari.ar@gmail.com

A Survey of Origins of Optional Determination of Concrete Entity

Masoud Hajrabi*

Mohammad Hasan Mehdipour**

Abstract

Does the mystics' analysis of the way concrete entity is constituted and formed include the optional determination of the reality of authority of concrete entity? Most mystics believe that the concrete entity of autonomous beings has all the affirmed capacities at the level of the innate knowledge of the Supreme Being, from the beginning to the present, inherently, unchangeable and fixed. In fact, the truth of free will of the concrete entity of autonomous beings is an intrinsic part of the requirements of concrete entities. According to the rule of "الذاتي لا يعقل", the authority of concrete entities is not determining and originating. This theory is necessarily deterministic. The present study has taken a critical stance toward the one-dimensional view (quality of limited mood) that considers the affirmed requirements of the concrete entity as the outcome of the mystical causal order (epenthesis conditional mood) as a result of the process of merging names. Adopting a rational analytical method and adhering to the religious principles, we try to support the thesis that the scientific agent in this process is the refinement and determination of the three names of knowledge, power and will of the Supreme Being consistent with the affirmed capacity of the concrete entity. The conclusion is that the proposed thesis is consistent with the theory of intermediate position (Amri bain al-Amrain).

Key Terms: *Origin of Authority, Innate knowledge of the Almighty, Merging of Names, Concrete Entity, Necessity and Capacity.*

* Shahid Beheshti University

m_hajrabi@sbu.ac.ir

** Shahid Beheshti University

mohammadhasan4359@gmail.com

Amir al-Muminin Ali's (a. s.) Monopoly of Supreme Esoteric Interpretation from the Perspective of Islamic Mysticism

Masoud Esmaeily*

Abstract

According to Islamic mysticism, the science of supreme esoteric interpretation of the Holy Qur'an was transferred to Imam Ali through existential testament by the Holy Prophet. Since he is the gate of the Prophet's knowledge and wisdom, others can get access to this knowledge through inheritance only. It is not possible for anyone to achieve an equal rank in supreme esoteric interpretation independently. This level of interpretation belongs exclusively to Imam Ali. Interpretation, in its highest level, is accessible intuitively at the level of Imam's authority by the authorized Imam. The supreme level of interpretation of the Holy Qur'an, as a comprehensive linguistic manifestation, is the attainment of absoluteness. The present paper first reports the statements made by Ibn Fariz, Farghani, Kashani, Qaisari and Sainuddin Torkeh in this regard, and then provides two examples of the most important mystical arguments in support of the statements. The arguments adhere to the concepts of kinship and caliphate.

Key Terms: *Science of Interpretation, Supreme Esoteric Interpretation, Existential Will, Existential Closeness, Caliphate, Moderation.*

* Shahid Beheshti University

masud.esmaeily@gmail.com

Reception date: 98/6/11

Acceptance date: 99/3/31

A Comparative Study of Textual Attributes from the Perspective of Allameh Javadi Amoli and Qazi Abdoljabbar Mo'tazeli

Maryam Rastegar*
Mohammad Ali Akhavian**
Ali Pirhadi***

Abstract

Textual attributes include the most widespread discussions of divine attributes. Therefore, their accurate explanation requires widespread contemplation of thinkers' views. To this end, the present paper, adopting a descriptive-analytical method, presents the results of a comparative study of the views of two Imamiyah and Mu'tazila theologians, namely Allameh Javadi-Amoli and Qazi Abdul Jabbar Mu'tazili. After a brief review, the paper compares the well-known views in an explanatory manner. The commonalities of these different views include principles such as the objectivity of essence and attributes, the theory of purification, the contradiction of human-like attributes with the incorporeity of God's essence, the esoteric interpretation of these attributes, the disbelief in the corporatization of God, and the use of a single method such as esoteric interpretation, and the use of metaphor and terms with the aim of removing ambiguities and justifying textual attributes, which all lead to the same conclusion. The distinction lies in the quantity of means and the quality of explanation. With the intention of removing doubts and resolving contradictions, Abdul Jabbar relies on reason as the central element. In terms of rank, he considers textual attributes as the first epistemological source. In comparison, Allama Javadi adheres to esoteric interpretation of the verses on textual attributes through a belief system in which, reason is one of the epistemological sources. Seeking guidance from the infallibles, and removing the requirements, he tries to achieve the principle of meaning, the final and definite meaning of the divine word in the verses. Considering all available evidence, including the verses of

purification, he explains the textual attributes employing mystical expressions with such depth and quality that is worth reflection and consideration.

Key Terms : *Textual Attributes, Imamiyya, Mu'tazila, Javadi Amoli, Abdul Jabbar.*

* University of Qom

rastgar147@gmail.com

** University of Qom

ma_akhaviyan@yahoo.com

*** Allameh Tabatabai University

pirhadi23@gmail.com

Reception date: 98/7/21

Acceptance date: 99/1/27

The Epistemological Foundations of Modern Islamic Civilization Based on Usul Alkafi

Ali Ghasemi*
Hadi Kazemzadeh**

Abstract

Islamic civilization is based on several theoretical foundations which can be described as ontological, anthropological, sociological, and epistemological. One of the most important theoretical foundations of this civilization is the epistemological one that is closely related to the type of civilization model in society. Since getting at a model of civilization is essential, understanding and explaining these foundations is also important. Accordingly, the present article tries to explain the two important foundations of rationalism and inclusiveness adopting the textual and contextual method, as an introduction to explaining the model of modern Islamic civilization. Since such an endeavour necessitates drawing on religious texts, the present paper explains the most important epistemological theoretical foundations of modern Islamic civilization with an emphasis on Usul Alkafi.

Key Terms: *Religious Foundations, Epistemology, Civilization, Modern Islamic Civilization.*

* Shahid Beheshti University

A_gasemi@sbu.ac.ir

** Shahid Beheshti University

Hadi.kazemzadeh@chmail.ir